

Samenvatting van het ingediend ‘Verzoekschrift bij het Vlaams Parlement inzake Gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Ventilus’.

Het GRUP Ventilus is momenteel in aanvraag voor het realiseren van een zware bovengrondse hoogspanningsverbinding van 6.000.000.000 Watt voor de gezamenlijke verbinding van de nieuwe tweede offshore windmolenparkzone, de tweede hoogspanningsverbinding op gelijkstroom met het Verenigd Koninkrijk en de reserveverbinding met de Stevin-as met het hoogspanningsnet in het binnenland.

Afgelopen week werd een verzoekschrift van 61 pagina's met 11 uitgebreide gemotiveerde verzoeken ingediend bij het Vlaams Parlement door 5 vertegenwoordigers van lokale actiegroepen die ook hebben deelgenomen aan de stakeholdervergaderingen technologiestudie, het Burgerplatform Leefbaar E403 en het Burgerplatform Begraaf Ventilus.

In de verzoeken wordt meermaals gevraagd op basis van de bijgevoegde argumentatie om het huidige GRUP Ventilus onmiddellijk stop te zetten en na bijkomend onderzoek te herstarten met aangepaste plandoelstellingen en technologiekenmerken om op deze manier het Voorzorgsprincipe te kunnen toepassen en zodat deze niet meer in strijd zouden zijn met meerdere Europese Verdragen.

Het voorzorgsprincipe voor de gezondheid van mensen

Het voorzorgsprincipe geeft meer uitleg over de betekenis en de interpretatie van onder meer de bescherming van de gezondheid van de mens. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) omschrijft de gezondheid vertaald naar het Nederlands als:

'Gezondheid is een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn en niet slechts de afwezigheid van ziekte of andere lichamelijke gebreken'

In 2005 omschreef UNESCO het voorzorgsprincipe als volgt:

'Wanneer menselijke activiteiten moreel onaanvaardbare schade kunnen veroorzaken die wetenschappelijk aannemelijk maar ook onzeker is, moeten maatregelen worden genomen om deze schade te voorkomen of te beperken. Moreel onaanvaardbaar schade verwijst naar schade aan mensen of het milieu die :

- een bedreiging is voor het leven of de gezondheid van de mens, of*
- ernstig en onomkeerbaar is, of*
- onrechtvaardig is voor de huidige of toekomstige generaties, of*
- toegebracht wordt zonder rekening te houden met de mensenrechten van de personen die erdoor getroffen worden.'*

Het is zeer betreurenswaardig dat zowel Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid als netwerkbeheerder Elia het GRUP Ventilus echter opmaken zonder rekening te houden met het bovenvermeld Voorzorgsprincipe en dit ten koste van de gezondheid van duizenden betrokken omwonenden.

De Belgische Hoge Gezondheidsraad raadt (advies nr.8081) uit voorzorg aan om kinderen onder de 15 jaar niet bloot te stellen aan waarden boven de 0,4 microTesla (gemiddeld over een lange periode). Dit houdt in dat de woonplaats en in het bijzonder de slaapkamer best op voldoende afstand ligt van elektrische installaties zoals hoogspanningslijnen, distributielijnen en transformatorposten. Voor de vroegere bovengrondse hoogspanningslijnen van 380.000 Volt op wisselstroom met een veel kleiner vermogen dan de nieuwe 6 GigaWatt-verbinding bedraagt volgens de Belgische Hoge Gezondheidsraad de te hanteren afstand 100 m vanaf de hoogspanningslijnen (= zone van minstens 200 m breed).

Volgens Belgische universiteitsonderzoekers van BBEMG bedraagt die gemiddelde afstand tot de huidige lichtere hoogspanningslijnen 90 m (= zone van 180 m) en bij volle belasting zelfs 130 m (= zone van 260 m). Waarom mogen nieuwe hoogspanningslijnen dan tussen en over woningen geplaatst worden ten koste van de gezondheid van de bewoners ?

De meeste wetenschappelijke onderzoeken leggen de aantoonbare grens op een verhoogd gezondheidsrisico ten gevolge van het gevaarlijk magnetisch veld van hoogspanningslijnen met wisselstroom, op 0,2 tot 0,4 microTesla, waardoor de afstanden nog groter worden. Uit praktijkmetingen van netwerkbeheerder Elia blijkt er in Maldegem rond de recent geplaatste Stevin-hoogspanningsverbinding in slaapkamers bij een belastingsgraad van slechts 19 % een magnetisch veld gemeten wordt van een ongelooflijke 5,41 en 5,55 microTesla. Hoeveel schade wordt dan toegebracht aan de gezondheid van de bewoners bij een hogere belastingsgraad van bijvoorbeeld 60 % of 80 % al is dit gedurende korte periodes?

In het onderzoeksrapport BioInitiative 2012 hebben 14 wetenschappers en deskundigen op het gebied van volksgezondheid en overheidsbeleid een analyse gemaakt van meer dan 2.000 wetenschappelijke studies om het wetenschappelijk bewijs over gezondheidseffecten van elektromagnetische straling met een sterkte kleiner dan de huidige toegestane limieten, te beoordelen.

Op basis van de vele onderzoeken over kinderleukemie wordt er zelfs gevraagd om magnetische straling te classificeren onder klasse 1 kankerverwekkend in plaats van de huidige klasse 2b 'beperkte aanwijzingen voor kankerverwekkende eigenschappen'.

Verder werd een epidemiologisch verband aangetoond tussen de blootstelling aan de gevaarlijke magnetische en elektrische velden van bovengrondse hoogspanningslijnen op wisselstroom en onder meer voor: leukemie (bloedkanker) bij kinderen en volwassenen, hersentumoren (hersenkanker) bij kinderen en volwassenen, huidmelanoom (huidkanker), borstkanker, Alzheimer, dementie en zelfs vrouwelijke onvruchtbaarheid tot op 1.000 m afstand van hoogspanningslijnen op wisselstroom.

Is dit de manier hoe de Vlaamse en federale beleids mensen omgaan met de gezondheid van duizenden betrokken omwonenden ? De grens tussen het voorzorgsprincipe voor de gezondheid en de realiteit ligt blijkbaar enorm ver uit elkaar; terwijl de bevoegde beleids mensen hier reeds tientallen jaren niets aan doen en dit accepteren ten koste van de gezondheid van tienduizenden omwonenden !

Bovendien vermeldt het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen dat een nieuwe leiding zo dicht mogelijk bij bestaande lijninfrastructuur (zoals drukke wegen, autosnelwegen) dient gebundeld te worden. Door metingen werd reeds aangetoond dat elektrische coronaontladingen (coronatronen) ontstaan bij hoogspanningslijnen, waardoor het fijnstof wordt opgeladen en het extra geladen fijnstof door de wind wordt verspreid.

Hoogspanningslijnen veroorzaken zelf geen fijnstof. Indien deze worden aangelegd naast een grote bron van fijnstof, zoals een grote snelweg (samen met de uitstoot door de omliggende landbouw, tuinbouw, glastuinbouw en industrie), zorgt de grotere hoeveelheid ingeademd geladen fijn stof voor een veel grotere blootstelling aan gezondheidsschade, zoals onder meer hart- en luchtwegenziekten en longkanker.

In de Ventilus-zone staan zelfs meerdere gemeenten reeds hoog gerangschikt in de top van de Belgische gemeenten met het meeste fijnstof met gevaarlijke deeltjesfracties PM_{2,5} namelijk:

- op 1 Oostrozebeke = ligt naast Ventilus-gemeenten Ingelmunster, Meulebeke en Harelbeke;
- op 2 Wielsbeke = ligt naast Ventilus-gemeenten Harelbeke en Waregem;
- op 8 Ventilus-stad Roeselare met Ventilus-buurgemeenten Ardooi, Lichtervelde, Lendeledede en Izegem;
- op 9 Ventilus-stad Zwevegem met Ventilus-buurgemeenten Deerlijk en Avelgem.

Een volledig ondergrondse gelijkstroomverbinding heeft deze vele nadelige gezondheidsgevolgen niet.

De nodige aanpassing van de plandoelstellingen en technologiekenmerken

Met de huidige opgelegde plandoelstellingen en technologiekenmerken in de startnota en procesnota's van het GRUP Ventilus is er zelfs geen mogelijkheid om alternatieve voorstellen te onderzoeken (bijvoorbeeld ondergrondse gelijkstroom). Hierdoor worden, ten koste van de gezondheid van duizenden omwonenden, de alternatieve mogelijkheden van uitvoering en andere bruikbare technologieën zoals het **ongevaarlijke gelijkstroom** volledig uitgesloten **terwijl deze toch mogelijk zijn.**

Bovendien werd duidelijk tijdens de stakeholdervergaderingen betreffende de technologiekeuze dat de hoogspanningsverbinding Ventilus van 2 x 3 GigaWatt niet zal gebruikt worden als 1 x 3 GigaWatt bruikbaar vermogen en 1 x 3 GigaWatt reserve voor noodsituaties en onderhoud zoals tijdens de infomarkten werd gezegd tegen de bezoekers. De huidig aangevraagde Ventilus-verbinding zal blijkbaar 5 tot 6 GigaWatt bruikbaar vermogen transporteren.

Er is totaal geen noodzaak om 3 verschillende hoogspanningsverbindingen te combineren in één zware huidig aangevraagde bovengrondse Ventilus-hoogspanningsverbinding op wisselstroom doorheen West-Vlaanderen. Twee van de drie verbindingen zijn toevoerleidingen van stroom en de derde verbinding is een reserveverbinding met de Stevin-as. De drie verbindingen kunnen perfect opgedeeld worden in 3 verbindingen en **volledig ondergronds aangelegd worden in gelijkstroom.**

Bijkomend onderzoek van 2 ingediende alternatieve voorstellen

Een zware Ventilus-hoogspanningsverbinding op wisselstroom door West-Vlaanderen van Oostende en Zeebrugge naar Avelgem door 25 gemeenten met een vermogen van 6.000.000.000 Watt op 380.000 Volt is totaal niet noodzakelijk om uitgevoerd te worden zoals deze nu wordt aangevraagd ten koste van de gezondheid van de duizenden omwonenden en met grote gevolgen voor de vele landbouwers. Daarom wordt uitdrukkelijk verzocht aan het Vlaams Parlement om 2 ingediende alternatieve voorstellen uitgebreid te onderzoeken en te vergelijken met het huidige voorstel op vlak van technologie samen met alle mogelijke gevolgen voor de gezondheid van mens en dier en de landbouw, bovenop eventuele andere mogelijke oplossingen. De overheden in België zijn bovendien verplicht door de Europese regelgeving om elk alternatief uitgebreid te onderzoeken.

Het eerste alternatieve voorstel bestaat uit een rechtstreekse ondergrondse gelijkstroomverbinding naar Avelgem 1. met de nieuwe tweede offshore windmolenparkzone en 2. met de tweede hoogspanningsverbinding met het Verenigd Koninkrijk die reeds op gelijkstroom tot in België komt, en 3. de reserveverbinding van maximaal 3 GW tussen de Stevin-as en Izegem/Avelgem in de verschillende mogelijkheden van hoogspanningsverbindingen, namelijk zowel ondergronds als bovengronds voor zowel gelijkstroom als wisselstroom.

Het tweede voorstel is meer toekomstgericht om rekening te houden met eventuele bijkomende offshore windmolens in een mogelijks derde offshore windmolenparkzone, een mogelijke verbinding met het eventueel toekomstig Europees windmolenpark centraal in de Noordzee of een mogelijke internationale hoogspanningsverbinding met bijvoorbeeld Noorwegen. Er wordt gevraagd de aanleg uitgebreid te onderzoeken van volledig ondergrondse gelijkstroomverbindingen die van vermogen zwaarder zijn dan de huidige gevraagde bruikbare transportcapaciteit. Die volledig ondergrondse gelijkstroomverbinding kan het best rechtstreeks verbonden worden met een sterk vertakt centraal gelegen hoogspanningsverdeelpunt, zoals Mercator in Kruibeke, dat zich zo dicht mogelijk bevindt bij de grootste verbruikers zoals de haven van Antwerpen en Gent, en dat optimaal gebruik kan maken van het huidige hoogspanningsnetwerk zoals in Mercator en Doel rekening houdend met de geplande kernenergieuitstap.

Het vermogen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding tussen Zeebrugge en Mercator of Doel kan hierdoor toekomstgericht enkele GigaWatt zwaarder voorzien worden (bvb. 10 GigaWatt in totaal) zodat binnen 10 jaar geen derde hoogspanningsverbinding nodig is vanaf de kust door West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen. Bovendien kan deze verbinding met Mercator of Doel gebruikt worden als de hoofdverbinding voor het transport van de stroom van de offshore windmolenparken naar het binnenland en de grote verbruikers. De extra kabels kunnen dan in gebruik genomen worden op het moment dat ze nodig zijn in de toekomst. De huidige Stevin-hoogspanningsverbinding op schadelijke wisselstroom kan dan gebruikt worden als extra verbinding op piekmomenten van stroomproductie in plaats van voortdurend ten koste van de gezondheid van de omwonenden.

De onrealistische studies van de gelijkstroomtechnologie

Tijdens de bijkomende stakeholdervergaderingen technologiestudie werd duidelijk dat meerdere onderzoeken van de gelijkstroomtechnologie blijkbaar gebaseerd waren op een onrealistisch voorstel van netwerkbeheerder Elia zoals onder meer de studie ‘Technical Note – Technical Challenges & Risks of HVDC Transmission for Ventilus and Loop of Hainaut Corridors’ van Manitoba Hydro International. Het ingediende voorstel van Elia om te laten onderzoeken is gebaseerd op de plandoelstellingen die werden opgemaakt voor een wisselstroomverbinding waarbij voor gelijkstroom een moeilijke onrealistische en onbetrouwbare transportverbinding zou worden gemaakt. De resultaten van die studies op dit voorstel waren zeer voorspelbaar. Er kon enkel besloten worden dat er uiteraard nog nergens in de wereld zo’n onbetrouwbare verbinding gerealiseerd werd. Dit is duidelijk een verspilling van geld, die in de netwerkkosten aan iedereen wordt doorgerekend waarbij netwerkbeheerder Elia wil aantonen dat hieruit door hen algemeen kan besloten worden dat een verbinding op gelijkstroom niet mogelijk is.

Bovendien werd er tijdens de stakeholdervergaderingen en in vele van hun documenten meermaals verwezen naar een gelijkstroomsysteem met één of meerdere technisch moeilijke multiterminal-verbindingen terwijl Ventilus kan gerealiseerd worden met eenvoudige punt-punt-verbindingen die reeds sinds 1970 voor een vermogen van 1,44 GigaWatt werden gerealiseerd en waarna **reeds meer dan honderd zware gelijkstroomverbindingen wereldwijd werden geplaatst tot zelfs 12 GigaWatt.**

De technische gevaren van de huidig voorgestelde wisselstroomtechnologie

In het studierapport ‘Studie van het gedeeltelijk ondergronds brengen van de 380kV hoogspanningsverbinding’ van netwerkbeheerder Elia wordt beschreven wat de technische gevolgen en gevaren zijn van het verbinden van de nieuwe windmolenparkzone op wisselstroom naar land. Het huidige Belgische hoogspanningsnet zit volgens TenneT reeds in een gevaarlijke zone en de situatie wordt steeds gevaarlijker door bijkomende wisselstroomverbindingen ondergronds aan te brengen. Hoe meer ondergrondse zware wisselstroomverbindingen worden geplaatst, hoe dichter we met de eerste resonantiepiek bij de 100 Hz komen, hoe gevaarlijker de situatie en onstabiel het Belgische hoogspanningsnet wordt.

Uit de grafiek van de resonantiespectra van de Ventilus-verbinding en de bijhorende studie is af te leiden dat het niet realistisch is om in het kader van het huidig voorgesteld Ventilus-hoogspanningsproject bijkomend op land nog een gedeelte van de verbinding ondergronds te brengen op wisselstroom in tegenstelling tot de 8 km die door netwerkbeheerder Elia wordt beweerd.

Het ontbreken van wetgeving en controlemetingen

Op dit moment is er geen wetgeving betreffende de gevaarlijke magnetische velden van de vele hoogspanningslijnen op wisselstroom, die juridisch gebruikt kan worden bij te hoge schadelijke magnetische velden veroorzaakt door ons Belgisch wisselstroomhoogspanningsnetwerk. Netwerkbeheerder Elia dient dus momenteel blijkbaar wettelijk aan niets te voldoen betreffende de sterkte van het magnetisch veld dat de gezondheid van omwonenden kan schaden.

Gebaseerd op de vele internationale wetenschappelijke studies en op het onderzoeksrapport van BioInitiative 2012 ivm. de gezondheid van de tienduizenden omwonenden, is een juridisch bruikbare limietwaarde zeker nodig in het kader van het Voorzorgsprincipe.

Doordat er geen wetgeving is betreffende de gevaarlijke magnetische velden van de vele hoogspanningslijnen op wisselstroom, gebeuren er vanuit de overheidsinstanties ook geen controlemetingen op reeds vergunde bestaande hoogspanningslijnen. De beperkte metingen die worden uitgevoerd op vraag van omwonenden worden dan nog door Elia zelf uitgevoerd. Dit is ontoelaatbaar.

De gevolgen voor dieren en de landbouw van bovengrondse hoogspanningsverbindingen op wisselstroom

Behalve de bijkomende duizenden vogels die jaarlijks door de bovengrondse Ventilus-hoogspanningslijnen gaan sterven, is er ook duidelijk een bewezen mogelijke impact op melkkoeien, slachtkoeien, varkens, kippen en ander vee van landbouwers en zelfs op bijen, insecten en vogels. Hoe zwaarder het te transporteren vermogen via wisselstroom door de bovengrondse hoogspanningslijnen, hoe zwaarder de magnetische wisselvelden van honderden meters breed en dus hoe extremer ook de gevolgen voor de dieren en de bestuiving van de teelten hoogstwaarschijnlijk zullen zijn.

In Frankrijk is het verband reeds voldoende bewezen voor de bevoegde rechtbanken dat melkkoeien ziek worden door de elektromagnetische straling in hun omgeving waardoor hun melk niet meer geschikt is voor menselijke consumptie.

Bij varkens zijn er door de parasitaire stromen van het elektrische stralingsveld nog andere gevolgen merkbaar zoals een langzamere groei, op elkaar kruipen van biggen, agressie, kannibalisme, doodgeborenen, verlenging van de bevallingsperiode en verpletterde biggen door een zenuwachtige zeug.

Ook alle dieren die zich oriënteren op de aardse magnetische statische velden gaan de zware kunstmatige magnetische wisselvelden van hoogspanningslijnen zoveel mogelijk vermijden, zoals de noodzakelijke bijen (voor de bestuiving van buitenteelten en serreteelten), andere soorten insecten en zelfs vogels.

Een volledig ondergrondse gelijkstroomverbinding heeft deze vele gezondheidsgevolgen niet.

De gevolgen voor de landbouw zijn ook zeer zwaar door onder meer het niet meer kunnen beregenen van de teelten vanwege het gevaar voor elektrocutie, het omrijden en het efficiëntieverlies doordat de hoogspanningsmasten in de weg staan op hun land, de grote risico's voor dieren (verlamming en mogelijks de dood) van botulisme door de ziektekiemen van dode besmette vogels die terecht komen in de geteelde voedergewassen, de beperking op het gebruik van bepaalde sensorsystemen en GPS-systemen in landbouwvoertuigen, het wettelijk verplicht moeten aarden van alle geleidende voorwerpen in en rond gebouwen en alle mobiele elementen zoals tractoren en andere landbouwmachines, ...

Een volledig ondergrondse gelijkstroomverbinding heeft deze vele landbouwgevolgen niet.

We stellen vast dat het Ventilus project kortzichtig en onvoldoende voorbereid werd door de Vlaamse Overheid en Elia, zonder rekening te houden met de gezondheid en met het voorzorgsprincipe.

De ondergrondse verbinding op gelijkstroom is zowel voor de gezondheid en het welbehagen van de bevolking als voor het toekomstgericht energietransport de beste oplossing.

Ter info

De opsteller van het verzoekschrift en de onderzoeker van de vermelde informatie is Filip Vanaeken van bouwkundig onderzoekkantoor Adexon Expertises. Hij besteedde kosteloos in het Ventilus-project reeds meer dan 900 uren ten voordele van duizenden betrokken Ventilus-omwonenden aan het mondeling informeren van vele omwonenden, het behandelen van meer dan 700 mails, het onderzoeken van de vele schadelijke gevolgen van een zware bovengrondse hoogspanningsverbinding op wisselstroom en het opmaken van het ingediende verzoekschrift.